



گزارش «فرهیختگان» از برگزاری نخستین دفاع‌های دوره دکتری دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان

تهران- بیروت؛ پژوهش بدون توقف

سارا طاهری
خبرنگار گروه دانشگاه

در بیروت، ساختمانی قرار دارد که بیش از سه دهه است میزبان فعالیت‌های آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی در لبنان است؛ دفتری که به‌عنوان نماینده دانشگاه آزاد اسلامی علاوه بر جذب دانشجوی، مسئولیت پیگیری و تسهیل امور آموزشی دانشجویان این دانشگاه در لبنان را بر عهده دارد. این مجموعه بسا پرخورداری از فضای آموزشی، کتابخانه و امکانات فرهنگی محلی برای برگزاری کلاس‌ها، نشست‌های علمی و پیگیری فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان لبنانی شده و در سال‌های فعالیت خود تلاش کرده است تجربه آموزش عالی ایران را در خارج از مرزهای کشور توسعه دهد. این دفتر در حال حاضر امور آموزشی ۱۱۰ دانشجوی دکتری واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی را در لبنان پیگیری می‌کند؛ دانشجویانی که در رشته‌های مختلف علوم انسانی، علوم اسلامی و مدیریت مشغول تحصیل هستند.

رویکشنبه، همین دفتر شاهد اتفاقی متفاوت در مسیر فعالیت‌های خود بود؛ سه دانشجوی دکتری واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی برای نخستین بار، با حضور در دفتر لبنان، از رساله‌های خود به‌صورت برخط دفاع کردند. برگزاری این جلسات علاوه بر ثبیت نخستین دفاع‌های

دکتری در دفتر لبنان با هدف تسهیل فرایند دفاع دانشجویان خارج از کشور نخستین تجربه اجرای مدلی جدید برای برگزاری دفاع پایان‌نامه دانشجویان بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی نیز به‌شمار می‌رفت. در این تجربه فاصله جغرافیایی میان استاد، دانشجو و داور مانع برگزاری یک جلسه علمی مشترک نشد؛ صفحه‌های نمایش جایگزین فاصله چند هزار کیلومتری میان لبنان و ایران شدند تا دانشجویان و استادان راهنما در لبنان در کنار داوران، استاد ناظر و مسئولان آموزشی حاضر در ایران یک فرایند کامل دفاع را تجربه کنند. این دفاع‌ها که از استودیوی تصویری «مجله تصویری فرهیختگان» برگزار شدند نشان داد آموزش بین‌المللی می‌تواند با تکیه بر فناوری، حتی در شرایط پیچیده جغرافیایی و امنیتی نیز تداوم یابد و الگویی برای تسهیل امور آموزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در خارج از کشور باشد.

این گزارش در دو بخش تنظیم شده است؛ بخش نخست به روایت سخنان و دیدگاه‌های سید محمدرضا مرتضوی، راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان در جریان برگزاری جلسات دفاع اختصاص دارد و در بخش دوم، گفت‌وگو با فریده صالحی، معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان درباره روند فعالیت این دفتر، نخستین دفاع‌های دکتری و تجربه جدید آموزش بین‌الملل ارائه می‌شود که در ادامه مشروح آن‌ها را از نظر می‌گذرانید.

راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان:

دفتر دانشگاه آزاد لبنان بستری برای توسعه دیپلماسی علمی است

تقویت و ارتقای فعالیت‌های این دفتر تبیین می‌شود. اول تقویت دیپلماسی علمی، فرهنگی و توسعه عمق راهبردی از مهم‌ترین محورهای توسعه فعالیت‌های این دفتر است. آموزش و ارتباط پایدار با نخبگان، استادان و دانشجویان لبنانی، ابزاری قدرتمند در جهت توسعه عمق راهبردی و دیپلماسی نرم است. «مرتضوی تصریح کرد: «تقویت این دفتر می‌تواند حلقه ارتباطی مستحکمی میان نخبگان علمی، دانشگاهیان و کنشگران سیاسی – اجتماعی لبنان با جمهوری اسلامی ایران ایجاد کند که تأثیرات مثبت و پایدار فرهنگی و سیاسی در پی خواهد داشت.»

راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان افزود: «تمرکز بر تربیت نیروی انسانی متخصص، متعهد و کارآمد در حوزه‌های متنوع (از جمله علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی و علوم پزشکی) به منظور تأمین نیازهای تخصصی جامعه لبنان و تقویت پایه‌های علمی نخبگان همسو، از دیگر محورهای مورد تأکید است. ایجاد و تقویت

سید محمدرضا مرتضوی، راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان در این جلسه گفت: «دفتر دانشگاه آزاد در لبنان با بیش از سه دهه فعالیت مستمر و درخشان (از سال ۱۳۷۳)، به‌عنوان تنها نماینده علمی و آموزش عالی مکتوب جمهوری اسلامی ایران در این کشور شناخته می‌شود.»

او افزود: «امروز، این دانشگاه صرفاً یک مؤسسه آموزشی نیست؛ بلکه با اتکا به جایگاه علمی، فرهنگی و تمدنی جمهوری اسلامی ایران، بستری راهبردی برای گسترش دیپلماسی علمی، توسعه همکاری‌های فراملی، تربیت نیروی انسانی متخصص و ایجاد یک شبکه علمی و فناوری منطقه‌ای به‌شمار می‌رود. در همین راستا، ضرورت توسعه،



معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان روایت کرد

جریان پژوهش در روزهای سخت جنگ متوقف نشد

مواجه شدند و در آن زمان حتی موضوع پایان‌نامه‌ها تصویب نشده بود و برپوزال‌ها نیز تأیید واحد علوم و تحقیقات را دریافت نکرده بودند. ازسوی دیگر، دانشجویان با شیوه نگارش پایان‌نامه بر اساس ضوابط دانشگاه آشنایی نداشتند. «به گفته صالحی، طی حدود یک سال و نیم گذشته، با همکاری مسئولان اجرایی دانشگاه، فرایندهای آموزشی و پژوهشی دانشجویان از مرحله تصویب موضوع و تأیید پروپوزال تا نگارش رساله و طی مراحل اداری ساماندهی و یکپارچه‌شدن تا آنان بتوانند پس از طی یک مسیر طولانی به مرحله دفاع از رساله دکتری برسند.

رساله‌هایی درباره مسائل روز جامعه لبنان

معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان با اشاره به کیفیت علمی رساله‌های ارائه‌شده گفت: «موضوعات انتخابی دانشجویان از نگاه داوران، از ویژگی و اهمیت خاصی برخوردار بود؛ چراکه همگی به مسائل روز جامعه و موضوعات مرتبط با جامعه شیعیان لبنان می‌پرداختند. او افزود: «جلسات دفاع با حضور برخط دانشجویان و استادان راهنما در لبنان و ارتباط هم‌زمان با داوران و مسئولان آموزشی در ایران برگزار شد. همچنین در نشست‌های به‌صورت هم‌زمان در دفتر دانشگاه آزاد اسلامی در بیروت برگزار شد، شبیانی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در لبنان و کمال ابوالفتحی، مدیر کنسولی سفارت ایران در لبنان و حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمدرضا مرتضوی، راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان نیز حضور یافتند و از طریق ارتباط برخط در جریان برگزاری جلسات دفاع قرار گرفتند.

به گفته معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان، هر سه رساله در حوزه مدیریت و در گرایش‌های مدیریت منابع انسانی و مدیریت فرهنگی ارائه شد. هرچند اعضای هیئت داوران مانند هر جلسه دفاع دکتری، دیدگاه‌ها و ملاحظات تخصصی خود را برای ارتقای کیفیت پژوهش‌ها مطرح کردند، اما جمع‌بندی آنان نشان می‌داد سطح علمی هر سه رساله مطلوب بوده و دانشجویان موفق به کسب ارزیابی «خوب» و «بسیار خوب» شدند.



فریده صالحی، معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان، با اشاره به سابقه فعالیت این مجموعه به «فرهیختگان» گفت: «دانشگاه آزاد اسلامی بیش از سه دهه است که فعالیت آموزشی خود را در لبنان آغاز کرده و در

این مدت عمدتاً در رشته‌های علوم انسانی و علوم اسلامی به جذب دانشجوی پرداخته است.» به گفته وی، این مجموعه تاکنون بیش از پنج هزار فارغ‌التحصیل را تربیت کرده است. او برگزاری نخستین جلسات دفاع دکتری را نقطه عطفی در تاریخ فعالیت دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان دانست و افزود: «یکشنبه این هفته برای نخستین‌بار سه جلسه دفاع پایان‌نامه برگزار شد. این دفتر در حال حاضر ۱۱۰ دانشجوی دکتری دارد که طی چهار سال گذشته جذب شده‌اند و این سه دانشجو، نخستین ورودی‌های دوره دکتری هستند که موفق شدند از رساله‌های خود دفاع کنند.» صالحی با اشاره به شرایط دشوار تحصیل این دانشجویان اظهار کرد: «آنان طی سال‌های گذشته هم‌زمان با تعطیلی‌های دانشگاه و وقوع چهار جنگ در لبنان، با مشکلات متعددی روبه‌رو بودند، اما با همکاری واحد علوم و تحقیقات، تلاش دانشجویان و پیگیری‌های اجرایی، سه دانشجوی رشته‌های مدیریت منابع انسانی و مدیریت فرهنگی توانستند از رساله‌های خود دفاع کنند.»

عبور از جنگ و وقفه‌های آموزشی تا رسیدن به دفاع

معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان با اشاره به روند آماده‌سازی دانشجویان برای دفاع گفت: «بخش قابل‌توجهی از دوران تحصیل نخستین ورودی‌های دکتری هم‌زمان با جنگ‌ها و تعطیلی‌های مکرر دانشگاه سپری شد؛ شرایطی که علاوه بر ایجاد وقفه در آموزش، فرایندهای اداری و پژوهشی آنان را نیز با مشکلات متعددی مواجه کرد.» او افزود: «دانشجویان پس از آزمون جامع با تعطیلی دانشگاه



کرسی‌های زبان و ادبیات فارسی و مراکز مطالعات ایران‌شناسی در دانشگاه‌های لبنان، فرصتی بی‌بدیل برای ترویج فرهنگ، هنر و ارزش‌های ایرانی – اسلامی و تسهیل ارتباط علمی دانش‌پژوهان لبنانی با منابع اصلی علمی ایران فراهم می‌کند.»

راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان اظهار کرد: «راهناندازی رسمی «باشگاه دانش‌آموختگان دکتری دانشگاه آزاد اسلامی در لبنان» با هدف سازماندهی فارغ‌التحصیلان، امکان بهره‌گیری از توان علمی، پژوهشی و اجرایی این افراد را در قالب همکاری‌های حق‌التدریس در رشته‌های مورد نیاز و پروژه‌های مشترک فراهم کرده و به ارتقای کیفیت آموزش دفتر سرعت می‌بخشد.» او در ادامه افزود: «ایجاد بستری برای صدور دانش فنی، محصولات فناوریانه و خدمات دانش‌بنیان ایرانی به بازار لبنان و از آن طریق به حوزه شرق مدیترانه، از طریق راه‌اندازی مراکز رشد مشترک، پارک‌های علم و فناوری دانشگاه آزاد و حمایت از استارت‌آپ‌های نخبگان لبنانی میسر خواهد بود.»

از علوم سیاسی تا مدیریت تنوع رشته‌های دکتری

به گفته صالحی، دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان در حال حاضر تنها مجموعه دانشگاه آزاد است که به‌صورت کامل در حوزه آموزش بین‌الملل فعالیت می‌کند. تمامی دانشجویان این دفتر را دانشجویان لبنانی تشکیل می‌دهند و آموزش بر اساس سر فصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران انجام می‌شود. او افزود: «دفتر دانشگاه آزاد اسلامی لبنان در رشته‌های جغرافیای سیاسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، فلسفه و کلام اسلامی، روان‌شناسی عمومی، روان‌شناسی تربیتی، مدیریت آموزشی، مدیریت برنامه‌ریزی فرهنگی، مدیریت بازرگانی با گرایش مدیریت بازاریابی و مدیریت دولتی در گرایش‌های مدیریت منابع انسانی و تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری در مقطع دکتری دانشجو می‌پذیرد.» صالحی با اشاره به حضور استادان لبنانی در این مجموعه گفت: «تمامی اعضای هیئت علمی این دفتر از استادان عرب‌زبان و دانشگاه‌های معتبر لبنان هستند و بر اساس سر فصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران تدریس می‌کنند؛ مدلی که موجب شده آموزش با استانداردهای دانشگاه آزاد و در عین حال با بهره‌گیری از ظرفیت علمی استادان بومی لبنان دنبال شود.»

آموزش در میانه بحران متوقف نشد

معاون آموزشی دفتر دانشگاه آزاد لبنان با اشاره به شرایط امنیتی و جنگ‌های اخیر لبنان تأکید کرد که فعالیت‌های آموزشی این دفتر حتی در دشوارترین روزهای جنگ نیز متوقف نشد. او گفت: «هم‌زمان با تشدید درگیری‌ها و بمباران منطقه ضاحیه بیروت از سوی رژیم صهیونیستی، اگرچه امکان حضور فیزیکی در دانشگاه وجود نداشت، اما ارتباط با دانشجویان، جلسات راهنمایی پایان‌نامه و پیگیری امور آموزشی به‌صورت برخط ادامه یافت.» صالحی افزود: «تعطیلی ساختمان دانشگاه هرگز به معنای توقف فعالیت‌های آموزشی نبود و استادان و مسئولان آموزشی در تمام این مدت، روند نگارش رساله‌ها و امور دانشجویان را به‌صورت آنلاین دنبال کردند. حتی در روزهایی که محل سکونت‌م در معرض بمباران قرار گرفته بود، ارتباط با دانشجویان و پیگیری امور آموزشی را قطع نکردم.»

آگهی مزایده حضوری

ردیف	نوع	تپ	مدل	رنگ	ظرفیت	نوع سوخت	پلاک خودرو	مبلغ پایه /ریال	مبلغ تضمین شرکت در مزایده /ریال	مانده مدت بیمه‌نامه	معاینه فنی
۱	پژو	GLX۴۰۵	۱۳۹۳	خاکستری	۴	دوگانه‌سوز	۲۷-۵۲۳۱۱	۶/۳۰۰۰/۰۰/۰۰۰	۶۳/۰۰۰/۰۰/۰۰۰	تا اواخر آذرماه	ندارد
۲	پژو	GLX۴۰۵	۱۳۸۸	نقره‌ای متالیک	۴	بنزینی	۲۷-۶۹۷۴۹	۴/۷۰۰/۰۰/۰۰۰۰	۴۷/۰۰۰/۰۰/۰۰۰	ندارد	ندارد
۳	پژو	GLX۴۰۵	۱۳۹۴	نقره‌ای متالیک	۴	دوگانه‌سوز	۱۷-۳۵۵۸۵۶	۶/۹۰۰/۰۰/۰۰۰۰	۶۹/۰۰۰/۰۰/۰۰۰	تا آذر ماه	ندارد
۴	سمند	TC-EFV	۱۳۹۵	سفید روغنی	۴	بنزینی	۲۷-۹۵۴۳۵	۷/۸۰۰/۰۰/۰۰۰۰	۷۸/۰۰۰/۰۰/۰۰۰	ندارد	ندارد
۵	وانت مزدا دوکابین	B۲۰۰۰	۱۳۸۵	نقره‌ای آبی متالیک	۴	بنزینی	۱۷-۱۱۳۴۲	۵/۲۰۰/۰۰/۰۰۰۰	۵۲/۰۰۰/۰۰/۰۰۰	تا پایان تیرماه	ندارد

تقویت قدرت بازدارندگی از مسیر همبستگی اجتماعی

حبیب‌اله گل‌محمدی

رئیس مرکز فرهنگی دانشگاهی حضرت امام خمینی(ره)



تحولات چند دهه اخیر نشان می‌دهد جمهوری اسلامی ایران همواره در معرض مجموعه‌ای از فشارهای سیاسی، اقتصادی، امنیتی، رسانه‌ای و روانی قرار داشته است. با وجود تغییر دولت‌ها در کشورهای مختلف، دگرگونی در آرایش قدرت‌های منطقه‌ای و حتی اعضای توافق‌های مقطعی، این چرخه نه‌تنها متوقف نشده، بلکه در مقاطع مختلف با شدت و ضعف ادامه یافته است. پرسش اساسی این است که چرا این روند پایان‌ناپذیر به نظر می‌رسد؟ آیا ریشه آن صرفاً در رقابت‌ها و راهبردهای بازیگران خارجی نهفته است یا متغیرهای داخلی نیز در استمرار این چرخه نقش دارند؟

پاسخ این پرسش را باید در پیوند میان دو مؤلفه جست‌وجو کرد. نخست؛ راهبرد مستمر برخی قدرت‌های خارجی برای مهار توان منطقه‌ای و بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران و دوم؛ شکاف‌ها، اختلافات و ضعف‌های داخلی که می‌تواند زمینه بهره‌برداری طرف‌های خارجی را فراهم کند. این دو عامل در بسیاری از مقاطع، یکدیگر را تقویت کرده و چرخه‌ای از فشار و بحران را شکل داده‌اند.

در این چهارچوب، برخی جریان‌های سیاسی داخلی، آگاهانه یا ناخواسته، با اتخاذ برخی مواضع، رفتارها یا راهبردهای سیاسی، زمینه تشدید فشار بر ساختار حکمرانی را فراهم می‌کنند. ازاین‌رو، هرگاه این جریان‌ها در تحقق اهداف سیاسی خود ناکام می‌مانند، احتمال افزایش تنش‌های سیاسی، برجسته‌سازی نارضایتی‌های اجتماعی، تشدید منازعات رسانه‌ای و تمرکز بر بحران‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افزایش می‌یابد. چنین وضعیتی فارغ از انگیزه‌های بازیگران، می‌تواند هزینه اداره کشور را بالا برده و سرمایه اجتماعی را تضعیف کند.

در چنین شرایطی بازیگران خارجی نیز تلاش می‌کنند از این شکاف‌ها برای پیشبرد اهداف خود استفاده کنند. تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که فشارهای خارجی معمولاً به تحریک‌های اقتصادی محدود نمی‌شود، بلکه منطقه‌ای از ابزارهای سیاسی، امنیتی، رسانه‌ای و شناختی را نیز در بر می‌گیرد. عملیات روانی، جنگ روایت‌ها، برجسته‌سازی مشکلات معیشتی، القای ناکارآمدی ساختار حکمرانی، گسترش ناامیدی اجتماعی و تلاش برای تعمیق شکاف‌های سیاسی از جمله ابزارهایی است که در ادبیات امنیتی امروز ذیل عنوان «تهدیدهای ترکیبی» یا «جنگ شناختی» از آن یاد می‌شود. در این میان، تحریم‌های اقتصادی، تهدیدهای نظامی، فشارهای دیپلماتیک و تلاش برای انزوای بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران نیز مکمل همین راهبرد تلقی می‌شوند. هدف نهایی این مجموعه اقدامات، افزایش هزینه‌های حکمرانی، کاهش تاب‌آوری ملی و محدودکردن قدرت تصمیم‌گیری جمهوری اسلامی ایران در عرصه داخلی و منطقه‌ای است. مرور تحولات سال‌های اخیر نشان می‌دهد چرخه‌ای نسبتاً تکرارشونده در حال شکل‌گیری است؛ چرخه‌ای که از فشار سیاسی و اقتصادی آغاز می‌شود، به تهدیدهای امنیتی و نظامی می‌رسد، سپس با مذاکرات یا توافقات موقت وارد مرحله‌ای از کاهش تنش می‌شود، اما در ادامه با بروز اختلافات جدید، بار دیگر به بحران، درگیری محدود یا افزایش فشارها بازمی‌گردد. به نظر می‌رسد هدف این چرخه، نه لزوماً دستیابی به یک درگیری فراگیر، بلکه فرسایش تدریجی توان اقتصادی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران باشد. در مقابل، مهم‌ترین راه برهم‌زدن این چرخه، تقویت عوامل قدرت داخلی است. انسجام ملی، افزایش سرمایه اجتماعی، ارتقای کارآمدی حکمرانی، مبارزه مؤثر با فساد، بهبود وضعیت اقتصادی، افزایش اعتماد عمومی و تقویت مشارکت سیاسی شهروندان، مهم‌ترین مؤلفه‌هایی هستند که می‌توانند فرصت بهره‌برداری بازیگران خارجی از اختلافات داخلی را کاهش دهند. هر اندازه جامعه از انسجام بیشتری برخوردار باشد، هزینه اعمال فشار خارجی نیز افزایش خواهد یافت.

ازسوی دیگر، رخدادهای امنیتی سال‌های اخیر از جمله جنگ دوازده‌روزه و سایر بحران‌های منطقه‌ای نیازمند بررسی‌های دقیق، مستند و همه‌جانبه از سوی نهادهای مسئول و مراکز پژوهشی است. تحلیل این رخدادها باید بر پایه داده‌های معتبر و مستند صورت گیرد تا از قضاوت‌های شتاب‌زده، روایت‌های غیرمستند و برداشت‌های احساسی جلوگیری شود. تنها از رهگذر چنین بررسی‌هایی می‌توان نقاط قوت و ضعف را شناسایی و برای آینده برنامه‌ریزی کرد. در نهایت، امنیت ملی در دنیای امروز صرفاً محصول قدرت نظامی نیست. کشوری که از سرمایه اجتماعی بالا، اعتماد عمومی، حکمرانی کارآمد، اقتصاد مقاوم، رسانه‌های اثرگذار و همبستگی ملی برخوردار باشد، در برابر تهدیدهای خارجی نیز از قدرت بازدارندگی بیشتری بهره‌مند خواهد بود. ازاین‌رو، کاهش شکاف‌های داخلی و تقویت وحدت ملی، نه یک انتخاب سیاسی، بلکه ضرورتی راهبردی برای حفظ امنیت، ثبات و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران در محیط پر آشوب منطقه‌ای و بین‌المللی است.